

Farmacologia

Codi: 106100
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500891 Infermeria	FB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Sabiniana San Rafael Gutierrez
Correu electrònic: sabiniana.sanrafael@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Gisela Gili Serrat
Lourdes Vendrell Bosch
Judit Riera Arnau
Carla Aguilar Blancafort
Mónica Sabaté Gallego
Inmaculada Fuentes Camps

Prerequisits

No hi ha prerequisits per cursar l'assignatura de Farmacologia Clínica. Tot i així és recomanable haver cursat les assignatures d'Estructura del Cos Humà i Funció del Cos Humà.

Objectius

L'assignatura de Farmacologia té 6 crèdits ECTS i està considerada com a obligatòria en el pla d'estudis de la Universitat Autònoma de Barcelona per a l'obtenció del títol de grau en infermeria.

L'abordatge terapèutic amb fàrmacs és un dels pilars en què es basa el control de les malalties en la nostra societat, i els professionals d'infermeria tenen un paper molt actiu en la realització d'activitats relacionades amb la terapèutica farmacològica. La valoració de l'efectivitat, la prevenció, la detecció i l'actuació davant d'efectes indesitjables, l'administració de fàrmacs i, per últim, però no menys important, l'educació sanitària en relació amb els fàrmacs, són funcions que han de desenvolupar de manera sistemàtica i integrada en la seva tasca diària.

El desenvolupament competent de les funcions esmentades posa en joc contínuament els coneixements i la capacitat de comunicació dels professionals d'infermeria i això implica, necessàriament, que s'han d'actualitzar periòdicament en els procediments i coneixements farmacològics. L'accés a fonts d'informació fiables, independents i actualitzades és bàsic per actualitzar els coneixements.

Objectius formatius:

- Conèixer els diferents grups de medicaments, els principis de la seva autorització, els mecanismes d'acció, les característiques farmacocinètiques i farmacodinàmiques i les seves principals indicacions.
- Conèixer els beneficis esperats i els riscos associats de l'administració o consum dels diferents grups de fàrmacs.
- Adquirir habilitats per al desenvolupament de les activitats relacionades amb la terapèutica farmacològica.
- Adquirir habilitats en la cerca i síntesi de la informació farmacològica per a la resolució de casos clínics.

Competències

- Generar propostes innovadores i competitives en la investigació i en l'activitat professional.
- Oferir una atenció sanitària tècnica i professional adequada a les necessitats de salut de les persones ateses, d'acord amb l'estat de desenvolupament dels coneixements científics de cada moment i amb els nivells de qualitat i seguretat que s'estableixen a les normes legals i deontològiques aplicables.
- Protegir la salut i el benestar de les persones o grups atesos garantint la seva seguretat.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els factors que intervenen en la salut i el benestar de les persones, les famílies o els grups atesos i garantir-ne la seguretat.
2. Analitzar les diferències per sexe i les desigualtats de gènere en l'etiologia, l'anatomia, la fisiologia i les patologies en el diagnòstic diferencial, les opcions terapèutiques, la resposta farmacològica, el pronòstic i en les cures infermeres.
3. Descriure els principis farmacocinètics i farmacodinàmics dels tractaments aplicats.
4. Distingir els principis d'utilització dels medicaments, avaluar-ne els beneficis esperats i els riscos associats o efectes derivats de la seva administració i consum.
5. Identificar els diferents grups de fàrmacs i productes sanitaris, els principis de la seva autorització, ús i indicació, i els mecanismes d'acció dels mateixos.
6. Identificar els elements que poden posar en risc la salut de les persones en relació a la utilització i gestió dels fàrmacs.
7. Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
8. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
9. Relacionar l'estructura macroscòpica, microscòpica del cos humà i les seves bases moleculars amb patologies congènites i adquirides de major rellevància en la pràctica infermera.

Continguts

Es descriuran els principis farmacocinètics i farmacodinàmics de cada un dels grups farmacològics utilitzats per al tractament de les patologies més prevalents, així com els mecanismes d'acció dels mateixos i els punts clau del seu ús i de l'administració segura.

Tema 1. Introducció a la farmacologia clínica: conceptes generals sobre medicaments i productes sanitaris i bibliografia d'interès.

Tema 2. Farmacocinètica: processos d'absorció, distribució, biotransformació i eliminació dels medicaments de l'organisme.

Tema 3. Farmacodinàmia: receptors diana, fàrmacs agonistes i antagonistes, mecanismes d'acció dels fàrmacs.

Tema 4. Fàrmacs hipoglucemians i corticoides.

Tema 5. Farmacologia del sistema nerviós autònom.

Tema 6. Tractament de malalties respiratòries.

Tema 7. Farmacologia del sistema nerviós central.

Tema 8. Tractament de malalties digestives.

Tema 9. Farmacovigilància: conceptes generals i normativa per a la notificació de reaccions adverses.

Tema 10. Tractament del dolor.

Tema 11. Fàrmacs de l'aparell cardiovascular: tractament de l'infart, angina de pit, la hipertensió i insuficiència cardíaca.

Tema 12. Terapèutica farmacològica dels processos infecciosos.

Tema 13. Fàrmacs citostàtics: conceptes generals i normativa del tractament de residus citotòxics.

Pràctiques d'Aula

S'apliquen els continguts teòrics en la discussió de temes a partir de l'anàlisi de situacions i de la cerca bibliogràfica. Es presenta el treball realitzat davant del grup.

Pràctica 1. Anamnesi farmacològica

Pràctica 2. Reaccions adverses a medicaments

Pràctica 3. El paper d'infermeria als assajos clínics amb medicaments

Pràctica 4. Seguretat en l'administració de medicaments i càlcul de dosi

Pràctica 5. Què sabem i què no sabem

Metodologia

1.-Classes teòriques presencials en les quals es desenvoluparan els continguts de l'assignatura. L'objectiu de les classes teòriques és facilitar els conceptes bàsics fonamentals.

2.-Pràctiques a l'aula en les quals els alumnes participaran activament per tractar uns temes predeterminats plantejats en forma de situacions i casos pràctics, mitjançant l'intercanvi d'informacions parcials, l'anàlisi col·lectiva d'aquestes informacions i el debat consegüent, i l'exposició de treballs en comú. Els objectius dels seminaris són conèixer les fonts de consulta més útils en farmacologia i relacionar els conceptes teòrics, l'activitat infermera i la presa de decisions per donar una resposta sintètica a la situació plantejada.

3.-Moodle: s'utilitzarà aquesta eina per al repositori de documentació i entrega d'activitats avaluable, amb l'objectiu de facilitar el seguiment de l'assignatura, l'aprenentatge dels continguts i habilitats i l'avaluació continuada.

4.-Tutories individuals per als alumnes que les necessitin, segons criteri del professor o demanda de l'alumne.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
PRÀCTIQUES D'AULA (PAUL)	11	0,44	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
TEORIA (TE)	38	1,52	1, 3, 4, 5, 6, 9
Tipus: Supervisades			
TUTORIES	4	0,16	1
Tipus: Autònomes			
ACTIVITATS SENSE PROFESSOR	10	0,4	1, 3, 4, 5, 6
ESTUDI PERSONAL	80	3,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9

Avaluació

Les competències seran avaluades mitjançant una avaluació finalista, formativa i continuada. El sistema de qualificació serà alfa numèrica.

Teoria

Avaluació escrita mitjançant proves objectives. Les proves objectives escrites alliberaran matèria teòrica i s'organitzaran en 2 parcials amb preguntes de resposta múltiple. Tindrà un pes específic del 75% sobre la nota final de l'assignatura.

Pràctiques a l'aula:

Avaluació escrita de resolució de problemes de càlcul de dosi de medicaments. Tindrà un pes específic del 5% sobre la nota final de l'assignatura.

Avaluació escrita de treballs grupals de discussió i solució de casos. Tindrà un pes específic del 15% sobre la nota final de l'assignatura.

Defensa oral dels treballs grupals. Tindrà un pes específic del 5% sobre la nota final de l'assignatura.

Assistència a les pràctiques a l'aula: serà necessari assistir al 70% per aprovar l'assignatura.

Activitats del Moodle: serà necessari realitzar el 80% de les activitats del Moodle per aprovar l'assignatura.

De manera esquematitzada serà avaluada de la següent manera:

- Teoria

Dues proves parcials tipus test: nota numèrica entre 0-10, cada una de les proves representarà el 37,5% sobre la nota final. La primera prova es realitzarà durant el mes de novembre i la segona un cop finalitzada l'assignatura.

Prova final de recuperació: prova escrita tipus de test en el cas de no haver alliberat la matèria en els dos parcials. Nota numèrica entre 0-10(75% de la nota final).

- Seminaris especialitzats

Resolució de problemes de càlcul: nota numèrica entre 0-10 (5% de la nota final).

Treballs grupals: nota numèrica entre 0-10 (15% de la nota final).

Defensa oral: nota numèrica entre 0-10 (5% de la nota final).

Per aprovar l'assignatura:

Caldrà tenir una puntuació de 5 o més en cada un dels 2 parcials i una puntuació de 5 o més en les pràctiques d'aula (treballs grupals + defensa oral) i una puntuació de 5 o més en la prova escrita de resolució de càlcul de dosi;

o bé, una puntuació de 5 o més de la prova final de síntesi (75% de la nota final) i de 5 o més en les pràctiques d'aula de casos (25% de la nota final) i una puntuació de 5 o més en la prova escrita de resolució de càlcul de dosi.

Definició de NO AVALUABLE: s'entendrà per no avaluable quan:

- l'estudiant no realitzi les proves objectives escrites de preguntes de resposta múltiple o, si escau, no es presenti a la prova final de síntesi.

- l'estudiant falti a més del 30% dels seminaris de casos.

- l'estudiant no realitzi més del 80% de les activitats del Moodle.

Revisió d'examen: Es podran revisar les proves escrites durant el període determinat per aquest fi, un cop publicada la nota final. No s'acceptaran sol·licituds de revisió en dates fora del límit establert.

Tractament d'eventuals casos particulars: per tractar aquests casos es reunirà una comissió avaluadora.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació escrita de resolució de problemes de càlcul de dosi de medicaments	5%	0,5	0,02	5
Avaluació escrita mitjançant proves objectives (1er parcial): ítems de resposta múltiple	37,5%	1	0,04	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Avaluació escrita mitjançant proves objectives (2on parcial): ítems de resposta múltiple	37,5%	1	0,04	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes	15%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Defensa oral de treballs	5%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

Específica d'Infermeria

Castells S, Hernández M. Farmacología en enfermería. 3ª ed. Barcelona: Elsevier; 2012.

Mosquera JM, Galdós P. Farmacología clínica para enfermería. 4ª ed. Madrid: McGraw-Hill Interamericana; 2005.

Càlcul de dosi

Boyer, Mari Jo. Matemáticas para enfermeras. Guía de bolsillo para el cálculo de dosis y la preparación de medicamentos. 10ª Edición. Ed. Lippincott Williams & Wilkins. 2020.

Harvey M. Cálculo y administración de medicamentos. 5ª ed. Barcelona: Wolters Kluwer; 2018.

General

Flórez J, Armijo JA, Mediavilla A. Farmacología Humana. 6ª edición. Barcelona: Elsevier Masson SA; 2014.
Lüllmann, Mohr, Hein. Farmacología: texto y atlas. 6ª edición. Barcelona: Masson; 2010.

Raffa, Robert B. Netter. Farmacología ilustrada. Barcelona : Elsevier, cop. 2008

Golan DE, Tashjian AH, Armstrong EJ, Armstrong AW. Principios de farmacología. 5ª edición. Barcelona: Lippincott Williams & Wilkins 2017

Diccionari Enciclopèdic de Medicina: <https://cit.iec.cat/DEM/default.asp?opcio=1>

WEBgrafia

Agència Espanyola del Medicament i Productes Sanitaris (AEMPS):

www.aemps.gob.es/cima

La AEMPS és responsable de garantir a la societat, des de la perspectiva de servei públic, la qualitat, seguretat, eficàcia i correcta informació dels medicaments i productes sanitaris. En aquesta pàgina podeu trobar totes les fitxes tècniques i prospectes dels medicaments. Són els documents aprovats per l'AEMPS on es descriuen les característiques completes dels medicaments, així com la seva composició, indicacions, posologia, precaucions d'ús, interaccions, reaccions adverses.

Canal Salut de la Generalitat de Catalunya

<http://medicaments.gencat.cat/ca/inici/>

Pautes harmonització

<https://catsalut.gencat.cat/ca/proveidors-professionals/farmacia-medicaments/programa-harmonitzacio-farmacot>

Butlletins

<https://catsalut.gencat.cat/ca/proveidors-professionals/farmacia-medicaments/gestio-del-coneixement/butlletins>

Accés als Butlletins del Departament de Salut pels professionals sanitaris, guies de tractament per algunes de les malalties més prevalents.

The Registered Nurses' Association of Ontario (RNAO)

<http://mao.ca/bpg/language?tid=261>

Portal que conté guies basades en l'evidència per al personal d'infermeria; es poden trobar versions traduïdes al castellà gràcies a un conveni entre la RNAO i Investigación en Enfermería (Investén-ISCIII) Instituto de Salud Carlos III.

Programari

